

Bp Stefan Cichy, ks. Mateusz Matuszewski

Odpowiedzi na pytania skierowane do Komisji

Przewodniczący Komisji ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów otrzymał szereg pytań z prośbą o zajęcie stanowiska w niżej przedstawionych problemach liturgicznych:

1. Przyklęknięcia przed Najśw. Sakramentem podczas Mszy świętej

Pytanie: Nowe OWMR mówi o trzech przyklęknięciach w czasie celebrowania mszy. W związku z tym, czy podczas Eucharystii, po otwarciu i przed zamknięciem tabernakulum kapłan celebrujący powinien przyklękać, czy też nie?

Odpowiedź: Kiedy podczas Mszy świętej nie dokonuje się konsekracji wystarczającej ilości hostii dla wiernych, co powinno być normą, i przynosi się Najśw. Sakrament z tabernakulum, wówczas zgodnie z tym, co mówi księga *Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*, osoba przynosząca *Sanctissimum*, po otwarciu tabernakulum bierze naczynia, zanosi je na ołtarz i tam przyklęka (nr 30). Ten, kto odnosi naczynia z Komunią świętą, przyklęka przed zamknięciem tabernakulum (nr 36).

2. Sposób okadzania

Pytanie: W jaki sposób zgodnie z nowym OWMR powinno się dokonywać okadzeń. Co oznacza użyte w punkcie 277 Wprowadzenia słowo rzut?

Odpowiedź: Słowo «rzut» to tłumaczenie łacińskiego «ductus». W OWMR 277 podano, kiedy okadzamy trzema rzutami kadzielnicy, kiedy dwoma, a kiedy pojedynczymi ruchami kadzielnicy, a także to, w jakich okolicznościach skłaniamy się przed i po okadzeniu. «Rzut» to gest jednego wzniesienia dymiącej kadzielnicy w stronę okadzonej osoby lub rzeczy. Dokument nie precyzuje sposobu wykonania samego gestu. Są różne tradycje, które zasługują na uszanowanie, np. benedyktyńska.

3. Pochylenie na czas błogosławieństwa

Pytanie: Czy podczas zwykłego błogosławieństwa wierni powinni pochylić głowy?

Odpowiedź: Według *Mszału rzymskiego* pochylenie ma miejsce tylko podczas uroczystego błogosławieństwa oraz modlitwy nad ludem. Po wezwaniu diakona lub samego kapłana: *Pochylcie głowy na błogosławieństwo*, wierni skłaniają się na czas odmawianych trzech wezwań albo modlitwy. Potem w postawie wyprostowanej żegnają się znakiem krzyża.

4. Gest koncelebrujących podczas wypowiedzania słów konsekracyjnych

Pytanie: Jakiego gestu powinni używać współcelebranci podczas konsekracji, gestu wskazującego czy epikletycznego?

Odpowiedź: Na temat tego gestu zdania liturgistów są podzielone i napisano już wiele artykułów. *Mszał rzymski* podaje, że podczas wypowiedzania słów konsekracyj-

nych nad chlebem i winem koncelebracji mogą wyciągnąć prawą rękę w stronę chleba i kielicha (OWMR 222 i następne). Nie jest to gest obowiązkowy. Dlatego osoba czuwająca nad porządkiem koncelebracji powinna już w zakrystii poinformować, czy będzie on wykonany i w jaki sposób. Bardzo ważna jest tu jedność w znaku.

Biorąc pod uwagę łaciński tekst *Ogólnego wprowadzenia*, w którym użyto tego samego czasownika *extendere* na opisanie wyciągnięcia rąk podczas epiklezy konsekracyjnej, jak i podczas konsekracji oraz fakt, że w zbiorze gestów przewidzianych w liturgii rzymskiej nie ma gestu wskazującego, należy opowiedzieć się za gestem epikletycznym podczas wypowiedzania słów konsekracyjnych.

Szersze uzasadnienie dla zastosowania w tym momencie gestu epikletycznego podaje Ks. prof. S. Czerwik w artykule: *Potrzeba i główne myśli instrukcji „Redemptionis sacramentum”*, „Anamnesis” 11 (2005) nr 2 (41) s. 74.

5. Znak krzyża podczas błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem i Ewangelia- rzem

Pytanie: Czy podczas błogosławieństwa Najświętszym Sakramentem i Ewangelia-
rzem wierni powinni uczynić znak krzyża?

Odpowiedź: Zarówno *Ogólne wprowadzenie do Mszału rzymskiego* jak i księga *Komunia święta i kult tajemnicy eucharystycznej poza Mszą świętą*, nic nie mówią na ten temat. Skoro jednak *Ogólne wprowadzenie* nie wspomina o czynieniu znaku krzyża przez wiernych podczas błogosławieństwa na końcu Mszy świętej (OWMR 167), a wierni zwyczajowo to czynią, nic nie stoi na przeszkodzie, aby postępowali podobnie, kiedy błogosławieni są Najświętszym Sakramentem albo księgą Ewangelii. Pamiętać jednak należy, że księgą Ewangelii może pobłogosławić lud tylko biskup, podczas uroczystych celebracji (OWMR 175).

6. Pochylenie głowy na „Chwała Ojcu...”

Pytanie: Czy podczas oficjum brewiarzowego i modlitwy różańcowej na formułę „Chwała Ojcu i Synowi, i Duchowi Świętemu” należy pochylać głowy?

Odpowiedź: Normy ogólne podane w *Ceremoniale biskupim* stwierdzają: „Pochylenie głowy czyni się, wymawiając razem imiona trzech Osób Boskich, imię Jezusa, Najświętszej Maryi Panny i świętego, na cześć którego sprawuje się Mszę albo Liturgię Godzin” (nr 68 a). Myślę, że podobnie należy czynić przy różańcu.

7. Zasłonięcie krzyża procesyjnego

Pytanie: Czy w okresie Wielkiego Postu po V niedzieli krzyż procesyjny wnosi się zasłonięty czy odkryty?

Odpowiedź: Jeżeli w kościele zachowuje się fakultatywny zwyczaj zasłaniania krzyży przed V Niedzielą Wielkiego Postu (nie po niej!), do czego zachęca *Missale Romanum 2002* (s. 255), krzyż procesyjny także winien być zasłonięty, aby zachować jedność znaku. Krzyż okrywamy zasłoną fioletową lub czerwoną, zgodnie z tym, co jest powiedziane w *Liście ogólnym o przygotowaniu i obchodzeniu Świąt Paschalnych* Kongregacji Kultu Bożego z 16 stycznia 1988 roku (nr 57).

8. Posypywanie głów popiołem

Pytanie: Czy diakon w środę popielcową może posypywać wiernym głowy popiołem? Czy może dokonywać tego inna osoba, np. akolita?

Odpowiedź: Diakon bez wątplenia może to czynić, skoro w księdze *Cæremoniale Episcoporum* wskazuje się, że podczas tego obrzędu biskupowi posypuje głowę albo koncelebrujący z nim prezbiter, albo diakon (CE nr 257). Skoro o akolicie jest tam mowa jedynie jako o podającym naczynie z popiołem, a nie tym, który może pomagać w posypywaniu głów, zaś *Mszał rzymski* nic na ten temat nie wspomina, to nie można go dopuścić do tej czynności

9. Postawa stojąca podczas pieśni

Pytanie: W czasie jakich pieśni należy zawsze zachowywać postawę stojącą? Czy np. taką pieśnią jest *My chcemy Boga...*? Czy takie pieśni mogą być użyte w czasie Eucharystii np. jako śpiew na zakończenie?

Odpowiedź: Postawę stojącą zachowuje się przede wszystkim podczas pieśni ewangelicznych, czyli Pieśni Zachariasza (*Benedictus*), Pieśni Maryi (*Magnificat*) i Pieśni Symeona (*Nunc dimittis*). Również stoi się podczas pieśni śpiewanych jako hymn. Skoro obowiązuje zasada, że podczas hymnu należy stać w miejscu, wypada aby także w czasie pieśni śpiewanej na zakończenie jako hymn, np. *Boże, coś Polskę*, czy *My chcemy Boga*, pozostać przed ołtarzem aż do zakończenia śpiewu.

10. Nakładanie palki na kielich

Pytanie: Czy palkę na kielich, w czasie Eucharystii, może nakładać i zdejmować ministrant bądź kleryk, który nie jest akolita?

Odpowiedź: Palkę, której używanie podczas Mszy świętej nie jest obowiązkowe, może nakładać na kielich ten, kto ma prawo nie tylko obsługiwać przy kielichu, ale i asystować kapłanowi podczas liturgii eucharystycznej, a takim jest diakon. Wśród wielu czynności, jakie powierza się akolicie (OWMR 187-193) nie ma mowy o usługiwaniu przy palce. Jeśli tak, to tym bardziej nie może wykonywać tej czynności ktoś niższy stopniem.

11. Błogosławieństwa, które może sprawować alumn pełniący posługę lektora

Pytanie: Jakich poświęceń może dokonywać kleryk po przyjęciu posługi lektoratu?

Odpowiedź: Według księgi *Obrzędy błogosławieństw dostosowane do zwyczajów diecezji polskich*, lektorzy będący alumnami seminarium duchownego mogą błogosławić pokarmy na stół wielkanocny (s. 251 nr 1338) oraz mogą błogosławić pola (s. 261 nr 1357). Temu ostatniemu błogosławieństwu może także przewodniczyć odpowiednio przygotowany świecki mężczyzna.